

Sivistyslautakunta
Esityslista

nro 11

Sivistyslautakunta

Kokouskutsu ja esityslista

Aika 18.11.2025 16:00 -

Paikka Kaupungintalo, kaupunginhallituksen sali

	Nimi	Tehtävä	Lisätieto
Kutsutut	Markkanen Marju	puheenjohtaja	
	Rautapää Teresa	I varapuheenjohtaja	
	Virta Sanna	jäsen	
	Kirkonpelto Ville	jäsen	
	Härmä Tatu	jäsen	
	Nurminen Pasi	jäsen	
	Koivistoinen Tiina	jäsen	
	Kauko Niko A.	jäsen	
	Päätaalo Oskari	jäsen	
	Majaniemi Salla	jäsen	
	Hovi Iida	jäsen	
	Jämsén Virve	sivistysjohtaja, esittelijä	
	Saarela Matti	opetus- ja kasvatusjohtaja, esittelijä	
	Harju Mika	varhaiskasvatusjohtaja	
	Ylä-Sankola-Peltola Mari	rehtori	
	Kivilahti Jouni	nuorisotoimenjohtaja	
	Tammi Salla	kirjastopalvelujohtaja	
	Päivä Katja	henkilöstön edustaja	
	Sinkkonen Eliel	nuorisovaltuuston edustaja	
	Nurminen Päivi	valmistelusihteeri, pöytäkirjanpitäjä	
	Kujala Raisa	kehittämispäällikkö	Asiantuntijaesittely § 142

Lahti 13.11.2025

Sivistyslautakunnan puheenjohtaja

Käsiteltävät asiat

§	Otsikko	Sivu
129	Laillisuus ja päätösvaltaisuus	3
130	Pöytäkirjan tarkastajat	4
131	Sivistyslautakunnan kokouspäivät vuonna 2026	5
132	Lahden kaupungin tilinpäätös 2025, saatavien poistaminen tileistä, sivistyksen palvelualue	7
133	Sivistyksen palvelualueen seurantaraportti 1.1.-30.09.2025	10
134	Perusopetuksen iltapäivätoiminnan toimintaraportti lv. 2024–2025	12
135	Opetussuunnitelman perusteisiin annetun muutosmääräyksen hyväksyminen	14
136	Lahden perusopetuksen opetussuunnitelman muutokset 19.11.2025 alkaen	17
137	Lahden kaupungin perusopetuksen oppilaaksiottoalueet 1.1.2026 alkaen	21
138	Perusopetuksen oppilaaksiottoa koskevat periaatteet 1.1.2026 alkaen	23
139	Perusopetuksen ryhmäkoot 1.1.2026 alkaen	29
140	Lahden perusopetuksen koulukuljetusperiaatteet 1.1.2026 alkaen	34
141	Perusopetuksen opettajavirkojen lakkauttaminen ja perustaminen 1.8.2026 alkaen	38
142	Seudullisen kehittämisen yhteistoimintasopimus 2026-2029	41
143	Valtuustoaloite: Poikien koulumenestyksen ja hyvinvoinnin tukeminen Lahden perusopetuksessa	45
144	Tiedoksi merkittävät asiat	58
145	Muut asiat	60
146	Oppilaan määräaikainen erottaminen (salassa pidettävä)	61
147	Tiedoksi merkittävät asiat (salassa pidettävä)	62

Sivistyslautakunta
Esityslista

nro 11

Lahden kaupunki, Sivistyslautakunta, 18.11.2025

129
Laillisuus ja päätösvaltaisuus

Puheenjohtaja toteaa kokouksen lailliseksi ja päätösvaltaiseksi.

Sivistyslautakunta
Esityslista
Lahden kaupunki, Sivistyslautakunta, 18.11.2025

nro 11

130

Pöytäkirjan tarkastajat

Puheenjohtajan ehdotuksesta tämän pöytäkirjan tarkastajiksi valitaan Niko A. Kauko ja Oskari Päätaalo.

Sivistyslautakunta
Esityslista

nro 11

Lahden kaupunki, Sivistyslautakunta, 18.11.2025

131
Sivistyslautakunnan kokouspäivät vuonna 2026

4283/00.01.02.05/2025

Asian valmistelija / lisätietojen antaja

valmistelusihteeri Päivi Nurminen, p. 044 416 4039

Päätös

Esittelijä

sivistysjohtaja Jämsén Virve

Päätösehdotus

Sivistyslautakunta päättää, että vuoden 2026 kokouspäivät ovat ti 20.1., 17.2., 17.3., 14.4., 19.5., 10.6., 18.8., 8.9., 13.10., 17.11., 15.12.

Käyttösuunnitelmaseminaarit pidetään 14.1. ja 8.12. sekä kehysseminaari 2.6. ja talousarvioseminaari 1.9.2026.

Perusteluosa

Hallintosäännön 10 § mukaan toimitaan päättää kokouksensa ajankohdasta ja paikasta.

Kokous pidetään myös, milloin puheenjohtaja katsoo kokouksen tarpeelliseksi tai enemmistö toimielimen jäsenistä tekee puheenjohtajalle esityksen sen pitämisestä.

Sivistyslautakunta
Esityslista

nro 11

Puheenjohtaja voi peruuttaa kokouksen, mikäli kokouksen pitäminen ei ole aiheellista käsiteltävien asioiden vähäisen määrän tai muun perustellun syyn vuoksi.

Sivistyslautakunnan kokouspäivät ovat pääsääntöisesti tiistaisin ja kokoukset alkavat klo 16.00.

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto

Toimenpiteet

Tiedoksi ao. palvelualue, intra, internet, jäsenet ja varajäsenet

Sivistyslautakunta
Esityslista

nro 11

Lahden kaupunki, Sivistyslautakunta, 18.11.2025

132

Lahden kaupungin tilinpäätös 2025, saatavien poistaminen tileistä, sivistyksen palvelualue

53/02.00.01.01/2025

Asian valmistelija / lisätietojen antaja

sivistysjohtaja Virve Jämsén, puh. 044 716 1328

varhaiskasvatusjohtaja Mika Harju, puh. 050 559 7901

opetus- ja kasvatusjohtaja Matti Saarela, puh. 044 416 3336

kirjastopalvelujohtaja Salla Tammi, puh. 050 559 4098

rehtori Mari Ylä-Sankola-Peltola, puh. 050 398 5850

controller Sari Leiskallio, puh. 044 416 3328

Päätös

Esittelijä

sivistysjohtaja Jämsén Virve

Päätösehdotus

Sivistyslautakunta päättää hyväksyä saatavien poistamisen vuoden 2025 tileistä ja kirjaamisen luottotappiona enintään yhteensä 160 100,01 euroa perusteluosan erittelyn mukaisesti.

Perusteluosa

Lahden kaupungin hallintosäännön mukaan lautakunta tai jaosto päättää alaistensa yksiköiden osalta 25 000–250 000 euron ja kaupunginhallitus yli 250 000 euron luottotappioista sekä omaisuuden arvonalentumisista. Alle 25 000

euron luottotappiot hyväksyy kaupunginjohtaja, palvelualuejohtaja tai taseyksikön johtaja viranhaltijapäätöksellä.

Lautakunta päättää alaistensa yksiköiden osalta niiden maksujen, korvausten ja muiden saatavien poistamisesta, joita ei ole ulosottomenettelyllä tai muulla tavalla pystytty perimään tai joiden periminen muista syistä ei ole mahdollista. Vuoden 2025 luottotappiot poistetaan kirjanpidosta 30.11.2025.

Tällä päätöksellä esitetty 31.10.2025 esitetyn tilanteen mukaiset luottotappiokirjaukset voivat toteutua esitettyä pienempinä, mikäli saatavia on saatu perittyä.

Luottotappioksi kirjattujen saamisten perintää jatketaan jälkiperinnässä, kunnes saatava on maksettu, vanhentunut tai muutoin on käynyt ilmi, että perintää ei kannata jatkaa. Perintätoimenpiteet perustuvat asiakkaan maksukyvyssä tapahtuviin muutoksiin. Lahden kaupungin saatavien perinnän järjestämisestä vastaa Provincia Oy.

Lautakunnan alaisten yksiköiden luottotappiot vuoden 2025 tilinpäätökseen:

- varhaiskasvatuspalvelut 128 970,24 euroa
- perusopetuspalvelut 11 353,05 euroa
- kirjasto- ja tietopalvelut 17 414,03 euroa
- Wellamo-opisto 2 362,69 euroa

Yhteensä enintään 160 100,01 euroa

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto

Sivistyslautakunta
Esityslista

nro 11

Toimenpiteet

Tiedoksi Provincia Oy (minna.hanninen@provincia.fi,
maksuntarkkailu@provincia.fi), taloussuunnittelu, controllerpalvelut, BDO
Audiator Oy Minna Ainasvuori (minna.ainasvuori@bdo.fi)

Sivistyslautakunta
Esityslista

nro 11

Lahden kaupunki, Sivistyslautakunta, 18.11.2025

133

Sivistyksen palvelualueen seurantaraportti 1.1.-30.09.2025

1549/02.00.01.00/2025

Asian valmistelija / lisätietojen antaja

sivistysjohtaja Virve Jämsén, puh. 044 716 1328

controller Sari Leiskallio, puh. 044 416 3328

henkilöstöpäällikkö Pekka Nikulainen, puh. 050 387 8780

Päätös

Esittelijä

sivistysjohtaja Jämsén Virve

Päätösehdotus

Sivistyslautakunta merkitsee tiedoksi sivistyksen palvelualueen seurantaraportin ajalta 1.1.-30.9.2025.

Perusteluosa

Kaupunginhallitus on 2.12.2024 § 413 hyväksynyt vuoden 2025 talousarvion toimeenpano-ohjeet. Ohjeissa edellytetään, että palvelualue raportoi lautakunnalle määrärahojen käytöstä vähintään neljännesvuosittain.

Sivistyksen palvelualueen seurantaraportti ajalta 1.1.-30.9.2025 on esitetty liitteissä.

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto

Sivistyslautakunta
Esityslista

nro 11

Toimenpiteet

Tiedoksi taloussuunnittelu ja controlleripalvelut

Liitteet

- 1 Sivistyksen palvelualueen seurantaraportti 1.1.-
30.9.2025

Sivistyslautakunta
Esityslista

nro 11

Lahden kaupunki, Sivistyslautakunta, 18.11.2025

134

Perusopetuksen iltapäivätoiminnan toimintaraportti lv. 2024-2025

4431/00.01.02.03/2025

Asian valmistelija / lisätietojen antaja

Perusopetuksen asiantuntija, Mirka Pilvi, p. 044 716 1470

Päätös

Esittelijä

sivistysjohtaja Jämsén Virve

Päätösehdotus

Sivistyslautakunta merkitsee raportin tiedoksi.

Perusteluosa

Sivistyslautakunta on hyväksynyt 22.4.2025/50 § Lahden kaupungin perusopetuksen iltapäivätoiminnan toimintasuunnitelman 23.4.2025 alkaen.

Toimintasuunnitelma edellyttää vuotuista toimintaraporttia koskien toimintaan osallistuneiden oppilaiden määrän kehitystä, toiminnan taloutta, sisältöä, yhteistyötä, laadun arviointia ja muita keskeisiä asioita.

Raportti Lahden kaupungin järjestämästä perusopetuksen iltapäivätoiminnasta toimintakaudella 2024–2025 on esityslistan liitteenä.

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto

Sivistyslautakunta
Esityslista

nro 11

Toimenpiteet

-

Liitteet

2 Perusopetuksen iltapäivätoiminnan toimintaraportti 2024 -
2025

Sivistyslautakunta
Esityslista

nro 11

Lahden kaupunki, Sivistyslautakunta, 18.11.2025

135

Opetussuunnitelman perusteisiin annetun muutosmääräyksen hyväksyminen

787/12.00.00.00/2025

Asian valmistelija / lisätietojen antaja

palvelupäällikkö, perusopetuksen pedagogiikka Saresma Kirsikka p.
044 4826409

Päätös

Esittelijä

sivistysjohtaja Jämsén Virve

Sivistyslautakunta
Esityslista

nro 11

Päätösehdotus

Sivistyslautakunta hyväksyy Lahden perusopetuksen opetussuunnitelmaan muutosmääräyksen mukaiset muutokset, jotka astuivat voimaan 29.10.2025. Lautakunta tarkastaa pöytäkirjan tämän asian osalta heti.

Perusteluosa

Opetushallitus on 29.10.2025 antanut muutosmääräyksen OPH-5156-2025 (Liite 1) perusopetuksen opetussuunnitelman perusteista koskien lukuja 5, 7 ja 10 (Liite 2). Muutokset astuivat voimaan 29.10.2025.

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden 2014 seuraaviin lukuihin on tehty muutoksia:

Luku 5 Oppimista ja hyvinvointia edistävä koulutyön järjestäminen

Luku 7 Oppimisen ja koulunkäynnin tuki

Luku 10 Kieleen ja kulttuuriin liittyviä erityiskysymyksiä

Oppimisen tuen uudistusta koskevat perus- ja esiopetuksen opetussuunnitelman perusteiden muutokset on hyväksytty 13.2.2025 (OPH-531-2025). Muutosten perusteella tarkistettut paikalliset opetussuunnitelmat on tullut ottaa käyttöön viimeistään 1.8.2025. Perusopetuslain 20 i §:ä koskevilta osin muutokset tulee tehdä paikallisiin opetussuunnitelmiin 1.8.2026 mennessä. Opetuksen järjestäjä ei voi jättää noudattamatta tätä määräystä tai poiketa siitä.

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto

Sivistyslautakunta
Esityslista

nro 11

Toimenpiteet

Tiedoksi perusopetuspalvelut, Peruskoulut

Liitteet

- 3 Liite 2_Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden muutos luvut 5, 7 ja 10_ muutosmerkinnät
- 4 Liite 1_Muutosmääräys Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden 2014_muuttaminen 29.10.2025

Sivistyslautakunta
Esityslista

nro 11

Lahden kaupunki, Sivistyslautakunta, 18.11.2025

136

Lahden perusopetuksen opetussuunnitelman muutokset 19.11.2025 alkaen

787/12.00.00.00/2025

Asian valmistelija / lisätietojen antaja

palvelupäällikkö Saresma Kirsikka 044 4826409

palvelupäällikkö Mäntymaa Janina 044 4163159

opetuksen asiantuntija Larvus Petra 044 4820790

Päätös

Esittelijä

sivistysjohtaja Jämsén Virve

Päätösehdotus

Lahden sivistyslautakunta päättää hyväksyä Lahden perusopetussuunnitelman muutokset esityksen mukaisesti. Paikalliset täsmennykset koskevat lukuja 1–5 ja 7: Luku 1 Paikallisen opetussuunnitelman merkitys ja laadinta, Luku 2 Perusopetus yleissivistyksen perustana, Luku 3 Perusopetuksen tehtävä ja yleiset tavoitteet, Luku 4 Yhtenäisen perusopetuksen toimintakulttuuri, Luku 5 Oppimista ja hyvinvointia edistävä koulutyön järjestäminen sekä Luku 7 Oppimisen ja koulunkäynnin tuki.

Lautakunta tarkastaa pöytäkirjan tämän asian osalta heti.

Perusteluosa

Opetushallitus on 13.2.2025 antanut muutosmääräyksen OPH-531-2025 perusopetuksen opetussuunnitelman perusteista koskien lukuja 1–8 (Liite 1). Uusi muutosmääräys OPH-5165- 2025 (Liite 2) on saatu Opetushallitukselta 29.10.2025. Tässä muutosmääräyksessä on tehty teknisiä täsmennyksiä lukuihin 5, 7 ja 10.

Opetushallituksen Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden 2014 uudistustyön kokonaisuudessa muutokset ovat kohdistuneet seuraaviin lukuihin:

Luku 1 Paikallisen opetussuunnitelman merkitys ja laadinta

Luku 2 Perusopetus yleissivistyksen perustana

Luku 3 Perusopetuksen tehtävä ja yleiset tavoitteet

Luku 4 Yhtenäisen perusopetuksen toimintakulttuuri

Luku 5 Oppimista ja hyvinvointia edistävä koulutyön järjestäminen

Luku 6 Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi

Luku 7 Oppimisen ja koulunkäynnin tuki

Luku 8 Oppilashuolto

Luku 10 Kieleen ja kulttuuriin liittyvät erityiskysymykset

Keskeisimmät muutokset koskevat lukuja 4, 5, 6 ja 7, joita varten opetushallitus pyysi lausunnot opetuksen järjestäjiltä syksyllä 2024. Muutosmääräyksessä kaikkiin lukuihin kohdistui muutoksia. Osa muutoksista on luonteeltaan teknisiä, esimerkiksi tuen käsitteisiin liittyviä muutoksia, joissa poistettiin oppimisen tuen uudistuksessa perusopetuslain 16 ja 17 §:n mukaiset yleisen, tehostetun ja erityisen tuen käsitteet. Luku 7 päivitettiin kokonaisuudessaan vastaamaan perusopetuslain 20 §:ssä säädettyjä oppimisen tuen määräyksiä. Lukuvuosi 2025–2026 on siirtymäaikaa, jolloin ajalla 1.8.2025–31.8.2026 oppilaita on sekä

Sivistyslautakunta
Esityslista

nro 11

vanhan että uuden lain mukaisessa tuessa. Siirtymäaikana oppimisen ja koulunkäynnin tuen mahdolliset paikalliset tarkennukset tulee saattaa voimaan. Perusopetuslain 20 i §:ä koskevilta osin muutokset tulee tehdä paikallisiin opetussuunnitelmiin 1.8.2026 mennessä.

Muutosmääräys esiteltiin ja sen mukaisista toimenpiteistä koskien opetussuunnitelman paikallisia tarkennuksia päätettiin Lahden sivistyslautakunnassa 15.5.2025 (§66). Määräyksen mukaiset muutokset ja täydennykset sisällytettiin sellaisenaan Lahden perusopetuksen opetussuunnitelmaan. Lisäksi lautakunta päätti tuolloin, että paikalliset tarkennukset opetussuunnitelmaan laaditaan ja tuodaan sivistyslautakunnan käsittelyyn lv. 2025–2026 aikana. Kokouksessaan 15.10.2025 Lahden sivistyslautakunta päätti muutoksista Lahden perusopetuksen opetussuunnitelman lukuun 6 Oppimisen ja osaamisen arviointi (§116).

Nyt hyväksyttäväksi esitettävät muutokset Lahden perusopetuksen opetussuunnitelman (Liite 3) paikallisiin tarkennuksiin koskevat lukuja 1–5 sekä 7. Paikalliset tarkennukset on esitetty liitteissä 4 ja 5.

Muutoksenhaku

Oikaisuvaatimus

Toimenpiteet

Tiedoksi peruskoulut
perusopetuspalvelut
Mäntymaa Janina
Saresma Kirsikka
Larvus Petra

Sivistyslautakunta
Esityslista

nro 11

Liitteet

- 5 Liite 2_Opetushallituksen määräys, perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden 2014 muuttaminen (3)
- 6 Liite 4_Lahden perusopetuksen opetussuunnitelma_luvut 1 - 5
- 7 Liite 1_Muutosmääräys Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden 2014 muuttaminen (1)
- 8 Liite 3_Lahden kaupungin perusopetuksen opetussuunnitelma_4.11.2025
- 9 Liite 5_Lahden perusopetuksen opetussuunnitelma_luku 7

Sivistyslautakunta
Esityslista

nro 11

Lahden kaupunki, Sivistyslautakunta, 18.11.2025

137

Lahden kaupungin perusopetuksen oppilaaksiottoalueet 1.1.2026 alkaen

4659/12.00.01.04/2025

Asian valmistelija / lisätietojen antaja

palvelupäällikkö, perusopetuksen oppimisympäristöt, Virve Heikkilä, p. 044 482
6292

Päätös

Esittelijä

sivistysjohtaja Jämsén Virve

Päätösehdotus

Sivistyslautakunta päättää, että Lahden kaupunki muodostaa yhden
perusopetuksen oppilaaksiottoalueen 1.1.2026 alkaen.

Perusteluosa

Lahden kaupungin hallintosäännön mukaan sivistyslautakunta päättää
peruskoulujen ja Lahden yhteiskoulun oppilaaksiottoalueista sekä
oppilaaksioton periaatteista. Oppilaaksi ottamisesta päättää perusopetuksen
vastuualuejohtajan delegointipäätöksessä määrittämä viranhaltija
sivistyslautakunnan päättämien kriteerien mukaisesti.

Lahden kaupungin perusopetuksen oppilaaksiotto on voimassa olevan päätöksen
mukaisesti jaettu kolmeen suuralueeseen, joiden sisällä on useampi
oppilaaksiottoalue. Lasten määrä on laskussa koko kaupungin alueella.

Sivistyslautakunta
Esityslista

nro 11

Oppilaaksiottoalueiden muutoksella valmistaudutaan laskevaan oppilasmäärään ja joustavampaan ensisijaisen koulupaikan osoittamiseen oppilaille. Nykyisten oppilaaksiottoalueiden perusteella joillekin alueen rajalla asuville oppilaille voidaan joutua osoittamaan lähikoulu kauempaa kotoa, vaikka toisen oppilaaksiottoalueen koulu olisikin lähempänä. Poistamalla oppilaaksiottoalueiden rajat Lahden kaupungin sisältä, kyetään ottamaan paremmin huomioon turvalliset ja saavutettavat koulumatkat sekä muodostamaan tasaisemmat ryhmäkoot kaikkiin Lahden kouluihin. Sivistyslautakunnan esittelydiat ovat liitteenä 1.

Vaikutusten arviointi on liitteenä 2. Muutoksella kyettäneen parantamaan kustannustehokkuutta ryhmien tasaisemman muodostamisen kautta. Suurempi vaikutus voi oppilaiden näkökulmasta olla se, että koulupaikka voidaan kyetä osoittamaan joidenkin oppilaiden osalta lähempää ensisijaista kotiosoitetta.

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto

Toimenpiteet

Perusopetus, peruskoulut, varhaiskasvatus

Liitteet

1 Liite 1, Perusopetuksen oppilaaksiottoalueiden muutokset, esittelymateriaali

0

1 Liite 2, Vaikutusten ennakkoarviointi oppilaaksiottoaluerajojen muuttaminen

1 1.1.2026

Sivistyslautakunta
Esityslista

nro 11

Lahden kaupunki, Sivistyslautakunta, 18.11.2025

138

Perusopetuksen oppilaaksiottoa koskevat periaatteet 1.1.2026 alkaen

4491/12.01.00.02/2025

Asian valmistelija / lisätietojen antaja

palvelupäällikkö, perusopetuksen pedagogiikka Kirsikka Saresma, p. 044 482
6409

Päätös

Esittelijä

sivistysjohtaja Jämsén Virve

Päätösehdotus

Sivistyslautakunta päättää hyväksyä esityksen mukaiset perusopetuksen oppilaaksiottokriteerit, jotka otetaan käyttöön 1.1.2026 alkaen.

Perusteluosa

Lahden kaupungin hallintosäännön mukaan sivistyslautakunta päättää peruskoulujen ja Lahden yhteiskoulun oppilaaksiottoalueista sekä oppilaaksioton periaatteista. Oppilaaksi ottamisesta päättää perusopetuksen vastuualuejohtajan delegointipäätöksessä määrittämä viranhaltija.

Oppilaaksi ottamisen lähtökohdat

Kunta on velvollinen järjestämään alueellaan asuville oppivelvollisuusikäisille perusopetusta (perusopetuslaki 4 §). Opetus tulee kunnassa järjestää siten, että oppilaiden koulumatkat ovat asutuksen, koulujen ja muiden opetuksen

järjestämispaikkojen sijainti sekä liikenneyhteydet huomioon ottaen mahdollisimman turvallisia ja lyhyitä. Kunta osoittaa oppivelvolliselle lähikoulun tai muun soveltuvan paikan, jossa oppilaalla on oikeus saada opetusta (perusopetuslaki 6 §). Perusopetuksessa oppilaalla on subjektiivinen oikeus käydä kunnan osoittamaa koulua (perusopetuslaki 28 §). Uudet oppilaaksiottokriteerit ovat liitteenä 1.

Perusopetuksen oppilaaksi ottaminen koostuu neljästä tilanteesta:

- 1) **Lähikoulun osoittaminen Lahden kaupungin alueella asuvalle oppilaalle (luku 3)**
- 2) **Oppilaan ottaminen hakemuksen perusteella muuhun kuin kunnan osoittamaan lähikouluun (luku 4)**
- 3) **Oppilaan ottaminen valintakokeen perusteella painotettuun opetukseen, kaksikieliseen opetukseen tai englanninkieliseen opintopolkuun (luku 5)**
- 4) **Oppilaan ottaminen valmistavaan opetukseen (luku 6)**

1) Lähikoulun osoittaminen

Lähikoulun osoittaminen lapselle on ensisijaista oppilaaksiottoa. Nykyisissä oppilaaksioton kriteereissä on prioriteettilistassa ensimmäisenä perusteena, että mikäli oppilaaksiottoalueella on yksi koulu, oppivelvollisella on oikeus käydä sitä peruskoulua, jonka alueella hän asuu. Tämä peruste poistuu tarpeettomana, koska 1.1.2026 alkaen koko Lahti on yhtä oppilaaksiottoaluetta, jossa on useita ala-, ylä- ja yhtenäiskouluja. Uusissa oppilaaksioton kriteereissä on määritetty lähikoulun osoittamiseen kolme eri tapausta: lähikoulun osoittaminen 1. vuosiluokalle, 7. vuosiluokalle ja muille vuosiluokille. Kriteerit on asetettu prioriteettijärjestykseen kussakin tapauksessa. Alla on kuvattu kaikki kriteerit, joita sovelletaan lähikoulun osoittamisessa.

a) Terveystilaan tai oppimisen ja koulunkäynnin tukeen liittyvä tai muu erityinen syy. Lähikoulupaikkaa määriteltäessä osoitetaan lähikoulupaikka ensin niille oppilaille, joilla on terveystilaan tai oppimisen ja koulunkäynnin

tukeen liittyvä tai muu erityinen syy, joka vaikuttaa soveltuvan koulun osoittamiseen.

b) **Vuosiluokalle määritelty maksimiryhmäkoko.** Aiemmin Lahden perusopetuksessa ei ole määritelty opetusryhmän maksimikokoa. Tästä on seurannut, että koulunsa aloittavien luokassa on voinut olla jopa 28 lasta.

Tavoitteena on saada muodostettua aloittavista ryhmistä mahdollisimman tasaiset ryhmät sekä koulussa että koulujen välillä. Osoittamisessa huomioidaan oppilaskohtaisena tukitoimena erityisopettajan tai erityisluokanopettajan opetusta pienryhmässä tai erityisluokassa saavat oppilaat sekä ne oppilaat, joille on päätös perusopetuksen järjestämisestä oppimiskykyyn vaikuttavan vamman, sairauden tai toimintakyvyn rajoitteen perusteella. (POL 20 g § ja 20 i §)

c) **Koulumatka.** Lähikoulu osoitetaan oppilaalle siten, että ensisijaisen väestötietojärjestelmän mukaisen kotiosoitteen perusteella koulumatka on mahdollisimman turvallinen ja saavutettava. Ensimmäinen lähikoulun osoittamisperiaate huomioiden lapsen kotiosoitteesta mitattu maantieteellisesti lähin koulu ei aina ole oppilaalle osoitettu lähikoulu.

d) **Sisarusperuste.** Nykyisissä lähikoulun osoittamisen periaatteissa määritellään, että samassa osoitteessa asuvalle koulunsa aloittavalle lapselle osoitetaan sama koulu, jossa vanhempi samassa osoitteessa asuva sisarus on oppilaana. Tätä periaatetta ei sovelleta, jos vanhempi sisarus on päätöksentekohetkellä koulun ylimmällä luokalla. Käytännössä 3.-6.-vuosiluokkien oppilailla on enemmän oppitunteja viikossa kuin koulunsa aloittavilla lapsilla, jolloin yhteisten koulumatkojen kulkeminen ei käytännössä toteudu.

Uudistuvissa oppilaaksioton periaatteissa sisarusperuste rajataan koskemaan vain tilannetta, jossa vanhempi sisarus on oppilaaksiotosta päätettäessä 1. tai 2. luokalla, ja hänet on otettu kouluun ensisijaisella oppilaaksiottopäätöksellä.

e) **Yhtenäinen palvelupolku** esiopetuksesta perusopetukseen ja yläkouluun. Mahdollisuuksien mukaan ohjataan lapsi asuinosoitteensa mukaisesta esiopetuksesta tulevaan lähikouluun sekä asuinosoitteen mukaisesta alakoulusta suunniteltuun yläkouluun. Tarvittaessa alakoulun vanhimmalle ikäluokalle voidaan osoittaa koulupaikka tulevasta yläkoulusta, mikäli koulutulokkaille tarvitaan tilaa lähikoulusta.

f) **Jonkin muun erityisen tai painavan lapsen kiinteästi liittyvän syyn.** Tämä voi olla sama syy kuin kohdassa a) tai oppilashuollollinen syy.

Lisäksi nykyisissä oppilaaksioton kriteereissä on kirjaus tarkoituksenmukaisen koulun osoittamisesta kielivalinnan määrittämään kouluun. Lahden uudistetun kieliohjelman mukaisesti oppilaan ei enää tarvitse vaihtaa koulua kielivalinnan perusteella, sillä jokaisessa koulussa voi englannin kielen lisäksi opiskella kolmannelta luokalta alkaen jotakin toista kieltä. Tämä kirjaus poistetaan tarpeettomana.

Yläkoulupolku määräytyy lapsen painotetun opetuksen oppimäärän mukaisesti.

2) Oppilaan ottaminen hakemuksen perusteella muuhun kuin kunnan osoittamaan lähikouluun (Toissijaisen koulupaikan osoittaminen)

Huoltaja voi hakea lapselleen myös koulupaikkaa jostain muusta koulusta kuin siitä, joka lapselle on ensisijaisen asuinosoitteen perusteella osoitettu koulu.

Toissijaisia hakemusia käsiteltäessä huomioidaan ensisijaisesti Lahdessa asuvat lapset.

Muussa kunnassa kuin Lahdessa asuvia oppilaita ei oteta toissijaisella oppilaaksiottopäätöksellä oppilaaksi, jos oppilaalle tulee tarjota perusopetuslain 20 g § tai 20 i § mukaisia tukitoimia, sillä oppilaskohtaisia tukitoimia saavien lasten määrä vaikuttaa myös luokkakokoon ja ryhmän muodostumisen periaatteisiin. Toissijaisia hakemusia käsiteltäessä oppilaaksiotto tehdään seuraavien kriteerien perusteella, mikäli ryhmässä on tilaa:

- a) **Painava oppilashuollollinen tai terveydellinen peruste**
- b) **Yhtenäisen koulupolun jatkuvuus alakoulusta yläkouluun**
- c) **Jokin muu erityinen tai painava lapsen kiinteästi liittyvä syy**

Jos samanaikaisesti on vireillä useita tasavertaisia toissijaisia oppilaspaikkahakemuksia, täytetään avoimet oppilaspaikat arpomalla.

- 3) Oppilaan ottaminen valintakokeen perusteella painotettuun opetukseen, kaksikieliseen opetukseen tai englanninkieliseen opintopolkuun

Painotettuun opetukseen, kaksikieliseen opetukseen ja englanninkieliseen opintopolkuun oppilaaksiottamisesta kustakin on oma erillinen sivistyslautakunnan voimassa oleva päätös. Niihin ei tässä yhteydessä esitetä muutoksia.

- 4) Oppilaan ottaminen valmistavaan opetukseen

Valmistavan opetuksen oppilaaksiotto koostuu kolmesta eri tilanteesta: valmistava opetus perusopetuksen ryhmässä, ryhmämuotoinen valmistava opetus ja valmistavan opetuksen lisäopetus.

Ulkokuntalaisen oppilaaksiottoa koskevat periaatteet

Oppilaaksi ottaminen koostuu neljästä eri tilanteesta: sopimukset Lahden ja toisen kunnan välillä lähikoulun osoittamisesta, toiseen kuntaan muuttanut oppilas, ulkokuntalaisen ottaminen hakemuksen perusteella Lahden kaupungin peruskouluun ja ulkokuntalaisen ottaminen painotettuun tai kaksikieliseen opetukseen valintakokeen perusteella.

Oppilaaksiottokriteerien muutoksesta on tehty vaikutusten ennakkoarviointi, joka on liitteenä 2. Vaikutusten arvioinnissa on otettu huomioon oppilaaksiottoa koskevien periaatteiden muuttuminen ja sisarusperusteen poistuminen toissijaisesta oppilaaksiotosta. Näillä muutoksilla voidaan paremmin ennakoida koulupaikan osoittamisessa muodostuvien ryhmien määrä kouluittain sekä vahvistaa valmistautumista tuen järjestämiseen kouluissa.

Sivistyslautakunta
Esityslista

nro 11

Muutoksenhaku

Oikaisuvaatimus

Toimenpiteet

Perusopetuspalvelut, peruskoulut, varhaiskasvatus

Liitteet

1 Liite 1, Perusopetuksen oppilaaksiottokriteerit 1.1.2026 alkaen

2

1 Liite 2, Vaikutusten ennakkoarviointi oppilaaksiottokriteerien muuttaminen

3 1.1.20261

Sivistyslautakunta
Esityslista

nro 11

Lahden kaupunki, Sivistyslautakunta, 18.11.2025

139

Perusopetuksen ryhmäkoot 1.1.2026 alkaen

4660/12.00.01.05/2025

Asian valmistelija / lisätietojen antaja

palvelupäällikkö, perusopetuksen talous ja henkilöstösuunnittelu Venla Valkama,
p. 044 483 1808

Päätös

Esittelijä

sivistysjohtaja Jämsén Virve

Päätösehdotus

Sivistyslautakunta päättää hyväksyä esityksen mukaiset enimmäisryhmäkoot perusopetukseen 1.1.2026 alkaen.

Perusteluosa

Lahden kaupungin hallintosäännön mukaan sivistyslautakunta päättää peruskoulujen ja Lahden yhteiskoulun oppilaaksiottoalueista sekä oppilaaksioton periaatteista. Tässä päätettävää enimmäisryhmäkokoja sovelletaan siten kuin se sivistyslautakunnan päättämissä oppilaaksioton periaatteissa on määritelty.

Valtuustosopimuksessa 2025–2029 todetaan, että ”luokkakokoja pienennetään ainakin esiopetuksessa ja alakoulun ensimmäisellä ja toisella luokalla, jotta jokainen lapsi saa tarvitsemansa huomion ja tuen. Selvitetään keinoja pienempien luokkakokojen mahdollistamiseksi koko koulupolulle.”

Ryhmien enimmäiskoon määrittelyllä vastataan tähän tavoitteeseen. Ryhmien pienentäminen on tarkoituksenmukaista aloittaa ensimmäisen ja seitsemännen vuosiluokkien opetusryhmistä. Myös muiden vuosiluokkien ryhmäkoot alkavat pienetä, kun enimmäisryhmäkoon mukaan määritellyt ryhmät siirtyvät vuosiluokalta seuraavalle. Enimmäisryhmäkoon määrittelyllä varmistetaan, että yksittäisetkään ryhmät eivät muodostu kohtuuttoman suuriksi.

Perusopetuksen opetusryhmien enimmäisryhmäkooksi 1.1.2026 alkaen uusien muodostuvien ryhmien ja uutta koulupaikkaa hakevien oppilaiden osalta esitetään seuraavaa:

- Perusopetuksen 1.- ja 2. vuosiluokkien opetusryhmän enimmäiskoko on 22 oppilasta.
- Perusopetuksen 3.–6. vuosiluokkien opetusryhmän enimmäiskoko on 28 oppilasta.
- Perusopetuksen 7.–9. vuosiluokkien opetusryhmän enimmäiskoko on 24 oppilasta.
- Yhdysluokilla 1. ja 2. vuosiluokilla opetusryhmän enimmäiskoko on 20 oppilasta. 3.–6. vuosiluokkien kohdalla yhdysluokan opetusryhmän enimmäiskoko on 24 oppilasta yhdistelmästä riippumatta.

Toissijaiseen koulupaikkaan hakeutumisen osalta perusopetuksen ryhmän katsotaan olevan täysi, kun oppilasmäärä on neljä alle ilmoitetun maksimimäärän.

Opetusryhmien ryhmäkoko voidaan ylittää 10 %:lla määritellyistä enimmäismääristä palvelupäällikön harkintaan perustuen erillisellä päätöksellä erityisestä tai painavasta syystä. Tällainen ylitys voi tulla kyseeseen esimerkiksi silloin, kun yhden oppilaan vuoksi täytyisi muodostaa kokonaan uusi ryhmä.

Viimeistään lukuvuonna 2025–2026 koulupolkunsa aloittaneiden oppilaiden ryhmiä ei pureta enimmäisryhmäkoon ylittämisen vuoksi, mutta uutta koulupaikkaa hakevien kohdalla lähdetään soveltamaan ryhmäkokoja 1.1.2026

myös muiden kuin tulevien ensimmäisen ja seitsemännen vuosiluokan oppilaiden osalta.

Oppilaaksioton periaatteista sisältäen enimmäisryhmäkoon määrittelyn on tehty vaikutusten ennakkoarviointi ja se on liitteenä (liite 1).

Perustelut enimmäisryhmäkokojen suuruudelle

Valmistelussa on tarkasteltu enimmäisryhmäkokojen vaikutuksia erityisesti opetuksen järjestämisen ja talouden näkökulmista. Enimmäisryhmäkoot eri vuosiluokille on määritelty tarkastelusta nousseiden näkökulmien perusteella. Esityksen mukainen enimmäisryhmä koko, korkeintaan 22 oppilasta, vuosiluokilla 1–2 perustuu arvioon siitä, millaisella enimmäisryhmäkoolla olisi mahdollista pienentää ryhmäkokoja ilman kohtuuttomia lisämäärärahatarpeina näkyviä taloudellisia vaikutuksia. Oppilasmäärän lasku tukee ryhmäkokojen pienentämisen mahdollisuutta.

Oppilaaksiottoa tehtäessä ryhmien keskimääräinen koko tulee jäämään 1–3 oppilasta alle enimmäisryhmäkoon, sillä kaikkia ryhmiä ei ole käytännössä mahdollista täyttää määriteltyyn enimmäisryhmäkokoon asti. Näin ollen arvioiden perusteella ryhmien keskikoko tulee enimmäisoppilasmäärällä 22 asettumaan 19–21 oppilaan välille. Syksyllä 2025 ryhmäkoon keskiarvo on vuosiluokilla 1–2 noin 21,3 oppilasta.

Vuosiluokille 3–6 esitetään korkeampaa enimmäisryhmäkokoja. Tällä pyritään varmistamaan koulun lähelle muuttavien oppilaiden pääsy samaan kouluun naapuruston muiden lasten kanssa. Myös toissijaisen oppilaaksioton oppilasmäärän rajaaminen pienemmäksi kuin ensisijaisen koulupaikan osoittamisessa tukee tätä tavoitetta. Käytännössä ryhmät jatkavat myös toisen vuosiluokan jälkeen pääsääntöisesti korkeintaan noin 22 oppilaan ryhmänä.

Vuosiluokkien 7–9 enimmäisryhmäkoko 24 perustuu toiminnan järjestämistä tukeviin seikkoihin. Korkeintaan 24 oppilaan ryhmäkoko yläkoulussa mahdollistaa opetusjärjestelyissä sekä tilojen käytössä joustavat ja tarkoituksenmukaiset ratkaisut. Yläkoulussa valinnaisuus sekä tietyissä oppiaineissa (esim. käsityö) yleisesti käytetyt pienemmät opetusryhmäkoot pienentävät osaltaan opetusryhmien kokoa määritellystä enimmäisryhmäkoosta.

Ryhmien keskikoko vuosiluokilla 7–9 tulee asettumaan noin 22 oppilaaseen maksimiryhmäkoon ollessa 24. Jos maksimikoko asetettaisiin pienemmäksi, yläkouluissa tulisi nostaa sarjaisuuksia vähintään 8 sarjaan, jotta taito- ja taideaineissa saavutettaisiin riittävän kokoiset ryhmät.

Taloudelliset vaikutukset

Enimmäisryhmäkoon taloudelliset vaikutukset riippuvat siitä, miten oppilassijoittelu onnistuu ja saadaanko ryhmät täytettyä lähelle määriteltyä enimmäisryhmäkoko.

Enimmäisoppilasmäärän rajaaminen 22 oppilaaseen vuosiluokilla 1–2 ja 24 oppilaaseen vuosiluokilla 7–9 on kustannusten kannalta realistisin vaihtoehto, jossa ryhmäkokoja saadaan laskettua ilman merkittäviä lisämäärärahatarpeita. Jos enimmäisryhmäkoko rajattaisiin vuosiluokkien 1–2 ryhmissä 20 oppilaaseen ja vuosiluokkien 7–9 ryhmissä 22 oppilaaseen, kustannusvaikutukset nousisivat vuosittain ollen huipussaan vuonna 2029 (lisämäärärahatarve vuonna 2027 noin 794 000 € ja vuonna 2029 noin 2 300 000 € vuoteen 2025 verrattuna), jonka jälkeen lisäkustannukset kääntyisivät oppilasmäärän laskun vaikutuksesta jälleen laskuun.

Muutoksenhaku

Oikaisuvaatimus

Sivistyslautakunta
Esityslista

nro 11

Toimenpiteet

Perusopetus, peruskoulut, varhaiskasvatus

Liitteet

- 1 Liite 1, Vaikutusten ennakkoarviointi oppilaaksioton periaatteiden ja
- 4 ryhmäkoon muuttaminen 1.1.20261

Sivistyslautakunta
Esityslista

nro 11

Lahden kaupunki, Sivistyslautakunta, 18.11.2025

140

Lahden perusopetuksen koulukuljetusperiaatteet 1.1.2026 alkaen

4661/12.00.01.10/2025

Asian valmistelija / lisätietojen antaja

vs. palvelupäällikkö, perusopetuksen oppimisympäristöt Virve Heikkilä, p.

044 482 6292

Päätös

Esittelijä

sivistysjohtaja Jämsén Virve

Päätösehdotus

Sivistyslautakunta päättää hyväksyä Lahden perusopetuksen
koulukuljetusperiaatteet 1.1.2026 alkaen esityksen mukaisesti.

Perusteluosa

Lahden kaupungin hallintosäännön mukaan sivistyslautakunta päättää
perusopetuksen koulukuljetusperiaatteista.

Nykyiset koulukuljetusperiaatteet ovat tulleet voimaan 1.1.2017. Periaatteissa on
osin vanhentunutta tietoa esimerkiksi 10. luokan osalta, jota ei enää ole
perusopetuksessa. Periaatteita on muutoinkin ollut tarve tarkentaa. Uudet
koulukuljetusperiaatteet 1.1.2026 alkaen ovat liitteenä 1.

Vuosiluokkien 1 ja 2 osalta esitetään kilometrirajan pitämistä alempana kuin
perusopetuslaki sen mahdollistaisi olevan. Rajan nostamista kolmesta

kilometristä viiteen kilometriin ei pidetä perusteltuna oppilaan ikätaso sekä koulumatkan turvallisuus ja vaativuus sekä kustannusvaikutukset huomioiden. Säästöä kilometrirajan nostamisella saavutettaisiin vuodessa vain noin 13 000 €, joka säästyisi julkisen liikenteen lippujen kustannuksista. Vuosiluokkien 3–9 osalta säilytetään nykyinen perusopetuslain 32 § mukainen viiden kilometrin raja. Edelleen esiopetuksessa säilytetään nykyinen perusopetuslain mukainen viiden kilometrin raja. Pidennetyn tai varhennetun oppivelvollisuuden oppilailla on voimassa oleva kolmen kilometrin koulukuljetusraja, joka poistetaan uusista kriteereistä, koska näille oppilaille myönnetään koulukuljetusetuus lähtökohtaisesti terveydellisin perustein.

Perusopetuksen valmistavaan opetukseen ja valmistavan opetuksen lisäopetukseen osallistuvien oppilaiden koulukuljetuksen kilometrirajaksi esitetään kaikille 1.–9. vuosiluokan oppilaille nyt vuosiluokilla 3–9 voimassa olevaa kolmen kilometrin kuljetusrajaa. Vuosiluokkien 1–2 oppilailla on ollut aiemmin kahden kilometrin raja. Nämä oppilaat ovat juuri maahan tulleita, joille meidän kulttuuri ja liikennekulttuuri sekä kieli ovat aivan uusia. Korkeampi kilometriraja asettaa kohtuuttoman haasteen oppilaiden kouluun pääsemiseen.

Koulukuljetusetuus voidaan myöntää myös harkintaan perustuen, mikäli koulumatkan todetaan olevan oppilaan ikä tai muu olosuhde huomioon ottaen liian vaikea, rasittava tai haastava. Koulukuljetusetuus myönnetään vain ensisijaisen väestötietojärjestelmän mukaisen kotiosoitteen ja osoitetun lähikoulun välille. Matka mitataan kodin portilta koulun portille lyhintä jalankulkukelpoista reittiä pitkin. Mikäli huoltaja on hakenut lapselleen koulupaikan muusta kuin osoitetusta koulusta ei koulumatkaetuutta myönnetä.

Koulumatkat järjestetään ensisijaisesti julkista liikennettä hyödyntäen. Muita kuljetusmuotoja voidaan hyödyntää täydentämään julkista liikennettä, mikäli kulkeminen ei ole mahdollista julkisella liikenteellä. Oppilas voi joutua käyttämään useampaa eri kuljetusmuotoa koulumatkalla. Omavastuurajat kuljetusreitin varteen on samat kuin koulukuljetuksen kilometrirajat.

Sivistyslautakunta
Esityslista

nro 11

Oppilaan muuttaessa kesken lukukauden toisen lähikoulun alueelle tai toiseen kuntaan, vastaa huoltaja kuljetuskustannuksista. Poikkeuksena tähän on peruskoulun päättävän luokan (9. lk) oppilas, joka muuttaa lukuvuoden aikana Lahden kaupungin sisällä. Hän saa edelleen kuljetusetuuden, mikäli se on järjestettävissä julkista liikennettä hyödyntäen.

Kuljetuksen järjestäjä vastaa kuljetuksen turvallisuudesta ja on velvollinen noudattamaan sitä koskevia lainsäädäntöjä. Oppilas on velvollinen käyttäytymään asianmukaisesti kuljetuksen aikana ja ottamaan huomioon koulun järjestyssäännöt. Koulumatka voidaan evätä enintään viikoksi ilman päätöstä, mikäli oppilas aiheuttaa vaaraa muille kanssamatkustajilleen tai kuljettajalle. Pidemmistä keskeytyksistä tehdään viranhaltijapäätös valitusosoituksineen.

Koulukuljetusperiaatteista on tehty vaikutusten arviointi liitteenä 2. Arvion perusteella vuosiluokkien 1–2 koulukuljetuksen kilometrirajan nostamista ei esitetä, koska saavutetut säästöt ovat oppilaalle kohdistuviin haittoihin nähden pieniä. Valmistavan opetuksen oppilaiden osalta vaikutus 1.–2. luokkalaisten koulumatkaan on vähäinen, vaikka kilometriraja nousee 2 kilometristä 3 kilometriin, samalla saavutetaan kaikille valmistavan opetuksen 1.–9. vuosiluokkien oppilaille yhtenäinen 3 kilometrin raja. Muutoin muutokset ja täsmennykset eivät vaikuta oppilaiden koulumatkaetuuden myöntämiseen.

Muutoksenhaku

Oikaisuvaatimus

Toimenpiteet

Peruskoulut, Varhaiskasvatus

Liitteet

Sivistyslautakunta
Esityslista

nro 11

- 1 Liite 1, Koulukuljetusperiaatteet 1.1.2026 alkaen
- 5
- 1 Liite 2, Vaikutusten ennakkoarviointi kuljetusperiaatteiden muuttaminen
- 6 1.1.202611

Sivistyslautakunta
Esityslista

nro 11

Lahden kaupunki, Sivistyslautakunta, 18.11.2025

141

Perusopetuksen opettajavirkojen lakkauttaminen ja perustaminen 1.8.2026 alkaen

4658/01.01.00.00/2025

Asian valmistelija / lisätietojen antaja

Venla Valkama, palvelupäällikkö, talous- ja henkilöstösuunnittelu,
p. 044 483 1808

Päätös

Esittelijä

sivistysjohtaja Jämsén Virve

Päätösehdotus

Sivistyslautakunta päättää lakkauttaa ja perustaa opettajavirat
sijoituskouluineen liitteen 1 mukaisesti sekä muuttaa peruskoulun
matematiikan, fysiikan ja kemian lehtorin viran (virkanro 50022887)
peruskoulun matematiikan ja kemian lehtorin viraksi 1.8.2026 alkaen.

Perusteluosa

Lahden kaupungin hallintosäännön mukaan sivistyslautakunta päättää
peruskoulun opettajanviran perustamisesta, lakkauttamisesta ja
nimikemuutoksesta.

Perusopetuksen virkatyöryhmä tarkastelee opettajavirkojen riittävyyttä ja
mahdollisia virkasiirtotarpeita yhteistyössä koulujen rehtoreiden kanssa. Kaikki
perustettavat virat on valmisteluhetkellä täytetty tuntiopettajina, joille osoitetut
tunnit vastaavat vähintään viran opetusvelvollisuutta. Virkojen perustamisella ei

siis ole kustannuksia lisäävää vaikutusta. Oppilasennusteiden pohjalta laaditut virkatarvearviot osoittavat tarpeen säilyvän myös tulevina vuosina. Kaikki lakkautettavat virat puolestaan ovat valmisteluhetkellä täyttämättä ja virkatarvearviot osoittavat, että kyseisiä virkoja ei tulevina vuosina tarvita.

Sivistyslautakunnalle esitetään perustettavaksi 27 perusopetuksen opettajavirkaa. Virkojen perustamisesta ei tule lisämäärärahatarvetta, sillä niitä vastaavat tehtävät ovat tällä hetkellä täytettynä tuntiopettajina. Perustettavista viroista 17 on oppimisen tuen lakimuutoksen vuoksi 1.8.2025 alkaen täytettyjä uusia opettajatehtäviä, jotka lukuvuonna 2025–2026 on täytetty määräaikaaisesti tuntiopettajien tehtävinä. Virat pyritään täyttämään vakituisesti 1.8.2026 alkaen. Lisäksi perustettavista viroista 8 on erityisluokanopettajan tehtäviä, jotka on valmisteluhetkellä täytetty tuntiopettajan tehtävinä. Erityisluokanopettajan virat on valmisteluhetkellä täytetty määräaikaaisesti ja ne pyritään täyttämään vakituisesti 1.8.2026 alkaen. Erityisopettajien ja erityisluokanopettajien tarve on lakimuutoksen myötä entistä suurempi, minkä vuoksi tehtävät esitetään täytettävän jatkossa virkoina.

Erityisopettajien ja erityisluokanopettajien virkojen perustamisen lisäksi esitetään perustettavaksi virat peruskoulun lehtori, äidinkieli ja kirjallisuus sekä peruskoulun lehtori, äidinkieli ja kirjallisuus (suomi toisena kielenä). Kyseiset tehtävät on tällä hetkellä täytetty tuntiopettajina ja oppilasennusteisiin pohjaavat virkatarvearviot osoittavat, että tarve tehtäville säilyy myös tulevaisuudessa.

Lautakunnalle esitetään lakkautettavaksi 27 perusopetuksen opettajavirkaa. Kyseiset virat ovat tällä hetkellä täyttämättä, eli niiden lakkauttamisella ei ole taloudellisia vaikutuksia. Lakkautettavat virat on valittu siten, että virkatarvearvioiden perusteella niitä ei tulevina vuosina myöskään tulisi täyttämään.

Sivistyslautakunta
Esityslista

nro 11

Lisäksi esitetään, että peruskoulun matematiikan, fysiikan ja kemian lehtorin virka (virkanro 50022887) muutetaan peruskoulun matematiikan ja kemian lehtorin viraksi. Nimikemuutos perustuu virkatarvearvioon ja henkilöstön saatavuuden parantamiseen. Viran tämänhetkinen sijoituskoulu on Tiirismaan peruskoulu.

Kaikki perustettavat virat, lakkautettavat virat ja viran nimikemuutos tämänhetkisine sijoituskouluineen on esitelty liitteessä 1. Virat ovat Lahden kaupungin yhteisiä, joten viran sijoituskoulu voi tulevaisuudessa erillisellä päätöksellä muuttua.

Muutoksenhaku

Oikaisuvaatimus

Toimenpiteet

Perusopetus, Peruskoulut, Henkilöstöpalvelut

Liitteet

- 1 Liite 1. Lakkautettavat ja perustettavat virat 1.8.2026
- 7 alkaen

Sivistyslautakunta
Esityslista

nro 11

Lahden kaupunki, Sivistyslautakunta, 18.11.2025

142
Seudullisen kehittämisen yhteistoimintasopimus 2026-2029
4812/00.05.01.00/2025

Asian valmistelija / lisätietojen antaja

kehittämispäällikkö Raisa Kujala, 044 716 1734

Päätös

Esittelijä

sivistysjohtaja Jämsén Virve

Päätösehdotus

Sivistyslautakunta hyväksyy Päijät-Hämeen kuntien välisen yhteistoimintasopimuksen sivistyspalveluiden seudulliseksi kehittämiseksi vuosille 2026–2029 ja sitoutuu sen noudattamiseen. Lautakunta valtuuttaa sivistysjohtajan allekirjoittamaan sopimuksen ja nimeää sivistysjohtajan sekä opetus- ja kasvatusjohtajan toimimaan ohjausryhmässä Lahden kaupungin edustajina.

Sivistyslautakunta
Esityslista

nro 11

Perusteluosa

Päijät-Hämeen alueen kuntien välinen yhteistyö sivistyspalveluiden seudullisessa kehittämisessä on ollut pitkäjänteistä ja systemaattista. Yhteistyö on alkanut vuonna 2006 Lahden kaupunkiseudun seutuhallinnossa, ja vuodesta 2009 lähtien sitä on toteutettu yhteistoimintasopimusten muodossa. Yhteistoimintaa koordinoi Lahden kaupungin sivistyksen palvelualueen seudullisen kehittämisen yksikkö.

Yhteistoiminnan tavoitteena on vahvistaa kuntien välistä yhteistyötä, kehittää palveluprosesseja sekä ylläpitää ja vahvistaa seudullisen kehittämisverkoston toimintaa. Yhteistyö tukee palveluiden laatua, asiakaslähtöisyyttä ja kustannustehokkuutta sekä edistää yhteisten toimintamallien kehittämistä erityisesti lapsiperheiden hyvinvoinnin tueksi. Samalla varmistetaan sivistyspalveluiden yhtäläinen laatu ja saatavuus koko Päijät-Hämeen alueella, riippumatta yksittäisen kunnan koosta tai resursseista. Sivistyspalveluiden rakenteita ja toimintatapoja yhtenäistetään, mikä tukee alueellista vaikuttavuutta ja yhdenvertaisuutta.

Yhteistoiminta toteutuu kuukausittain kokoontuvan sivistysjohtajista koostuvan seudullisen ohjausryhmän, sen alaisten asiantuntijoista koostuvien kehittämisryhmien ja koordinoivan henkilöstön kautta. Verkosto toimii ennakoivasti ja osaamista jakavana alustana, ja sen toiminta kytkeytyy tiiviisti Päijät-Hämeen hyvinvointialueen kanssa tehtävään säännölliseen yhteistyöhön. Tarkoituksenmukaista yhteistyötä tehdään myös kolmannen sektorin ja muiden verkostojen kanssa. Sivistystoimijoiden yhteistyöllä ja monilla yhteisesti koordinoituilla ulkopuolista rahoitusta saaneilla kehittämishankkeilla on ollut merkitystä alueen sivistyspalveluiden laadun jatkuvassa parantamisessa sekä kuntien keskinäisen yhteistyön ja luottamuksen rakentumisessa.

Sopimus tukee Päijät-Hämeen elinvoimaisuutta ja asukkaiden hyvinvointia. Yksittäiselle kunnalle yhteistyö tuottaa sekä taloudellisia että toiminnallisia hyötyjä.

Seudullista toimintaa edistetään ohjausryhmän ja kehittämisryhmien puheenjohtajien yhteisillä vuosittaisilla itsearvioinneilla, joiden tulosten perusteella suunnataan kehittämistä ja laaditaan seuraavan vuoden toimintasuunnitelma. Arviointi- ja laatutyössä Päijät-Hämeen sivistysjohtajien verkosto on kansallinen edelläkävijä ja saanut siitä myös kansainvälistä huomiota. Vuosittain kaikkiin yhteistoimintakuntiin toimitetaan yhteistoiminnan vuosikertomus, josta käy ilmi kunkin vuoden toiminnan painopisteet ja toteutunut talous.

Sivistyspalveluiden seudullisen yhteistyön taloudelliset ja toiminnalliset hyödyt on tunnistettu ja yhteistoimintaa halutaan jatkaa edelleen. Sopimuksen jatkaminen vuosille 2026–2029 perustuu ohjausryhmän yksimieliseen päätökseen, ja se toimitetaan kuntien toimitelmiin päätöksentekoa varten. Yhteistoimintasopimukseen on kuntien asukasluvuun perustuvan jakosuhteen mukaan sisällytetty yhteistoiminnasta syntyvät kulut vuosittain sekä nykyisten kolmen seudullista yhteistoimintaa koordinoivan työntekijän palkkauskulut. Sopimus astuu voimaan, kun kaikki osapuolet ovat sen hyväksyneet ja kuntien edustajat allekirjoittaneet. Vuosille 2026—2029 laadittu yhteistoimintasopimus on liitteenä.

Muutoksenhaku

Oikaisuvaatimus

Toimenpiteet

Ote: sivistyksen palvelualueen seudullisen kehittämisen yksikkö.

Liitteet

Sivistyslautakunta
Esityslista

nro 11

- 1 Yhteistoimintasopimus 2026-
- 8 2029

Sivistyslautakunta
Esityslista

nro 11

Lahden kaupunki, Sivistyslautakunta, 18.11.2025

143

Valtuustoaloite: Poikien koulumenestyksen ja hyvinvoinnin tukeminen Lahden perusopetuksessa

632/00.01.01.03/2025

Asian valmistelija / lisätietojen antaja

palvelupäällikkö Saresma Kirsikka, p. 044 482 6409

Päätös

Esittelijä

sivistysjohtaja Jämsén Virve

Päätösehdotus

Sivistyslautakunta päättää antaa vastauksenaan valtuustoaloitteeseen perusteluosassa esitetyn.

Perusteluosa

Pro Lahden valtuustoryhmä 3.2.2025:

”Taustaa:

Useat tutkimukset ja tilastot osoittavat, että pojat suoriutuvat koulussa keskimäärin heikommin kuin tytöt, erityisesti lukuaineissa. Esimerkiksi PISA-tutkimukset ovat jo pitkään osoittaneet, että suomalaispoikien lukutaito on merkittävästi heikompä kuin tyttöjen, mikä vaikuttaa heidän koulumenestykseensä ja jatko-opintomahdollisuuksiinsa. Lisäksi THL:n kouluterveyskyselyt ovat toistuvasti tuoneet esiin, että pojilla on suurempi riski koulumotivaation laskuun ja ulkopuolisuuden kokemuksiin kouluyhteisössä.

Erityisesti seuraavat tekijät ovat merkittäviä:

- Poikien lukutaito ja kirjoittamisen taidot ovat keskimäärin heikompia kuin tyttöjen, mikä vaikuttaa oppimiseen monilla muillakin oppitunneilla.
- Poikien keskimääräinen kouluviihtyvyys ja opiskelumotivaatio ovat matalampia, ja heillä on suurempi riski päätyä koulupudokkaiksi.
- Opetuksen yksilöllistäminen ei aina huomioi sukupuolten erilaisia oppimistyyliä ja kiinnostuksen kohteita.

Ehdotus:

Lahden kaupungin tulee ryhtyä toimenpiteisiin poikien koulumenestyksen ja hyvinvoinnin parantamiseksi perusopetuksessa.

Esitämme, että:

1. Lukutaidon vahvistamisohjelma

- Lisätään poikien lukutaitoa tukevia hankkeita, kuten koulujen ja kirjastojen yhteistyötä sekä kohdennettuja lukemiseen kannustavia ohjelmia.
- Hyödynnetään tutkimustietoa siitä, miten lukemisen kiinnostavuutta voi lisätä poikien keskuudessa (esim. pelillisuus, tietokirjallisuuden hyödyntäminen, äänikirjat).

2. Motivaation ja opetuksen yksilöllistäminen

- Selvitetään mahdollisuudet tarjota vaihtoehtoisia opetusmenetelmiä, jotka tukevat erityisesti poikien oppimista ja koulussa viihtymistä.
- Mahdollistetaan liikunnallisemmat ja toiminnallisemmat oppimismenetelmät niille oppilaille, jotka hyötyvät niistä enemmän.

3. Poikien hyvinvoinnin tukeminen kouluyhteisössä

- Kehitetään koulupsykologien ja kuraattorien toimintamalleja siten, että ne tavoittavat paremmin myös ne pojat, jotka eivät aktiivisesti hakeudu avun piiriin.
- Lisätään roolimalleja kouluympäristöön, esimerkiksi kannustamalla enemmän miehiä hakeutumaan opetus- ja kasvatusaloille.

4. Kokeiluhanke ja seurantamittarit

- Käynnistetään Lahdessa kokeiluhanke, jossa edellä mainittuja toimenpiteitä pilotoidaan muutamassa koulussa.
- Laaditaan selkeät mittarit, joilla seurataan poikien koulumenestyksen, viihtyvyyden ja jatko-opintokelpoisuuden kehitystä.

Johtopäätös:

Tavoitteena on, että Lahden kaupunki toimii edelläkävijänä poikien koulumenestyksen tukemisessa ja luo mallin, joka voi toimia myös laajemmin valtakunnallisena esimerkkinä. Panostamalla poikien koulunkäyntiin ajoissa vähennetään tulevaisuuden syrjäytymisriskejä ja parannetaan Lahden nuorten miesten koulutus- ja työllistymismahdollisuuksia.

Esitämme, että Lahden kaupunginvaltuusto ryhtyy toimiin tämän aloitteen mukaisesti ja selvittää mahdollisuudet toteuttaa ehdotetut toimenpiteet kaupungin perusopetuksessa.”

Lausunto valtuustoaloitteeseen:

”Poikien lukutaito ja kirjoittamisen taidot ovat keskimäärin heikompia kuin tyttöjen, mikä vaikuttaa oppimiseen monilla muillakin oppitunneilla. Poikien keskimääräinen kouluviihtyvyys ja opiskelumotivaatio ovat matalampia, ja heillä on suurempi riski päätyä koulupudokkaiksi. Opetuksen yksilöllistäminen ei aina huomioi sukupuolten erilaisia oppimistyyplejä ja kiinnostuksen kohteita.” Tämän

johdosta valtuustoaloitteessa esitetään, että Lahden kaupungin tulee ryhtyä toimenpiteisiin poikien koulumenestyksen ja hyvinvoinnin parantamiseksi perusopetuksessa.

Valtakunnallisesti koottujen tilastojen perusteella on todettavissa, että tytöt suoriutuvat peruskoulusta poikia paremmilla keskiarvoilla. Lukuvuonna 2023–2024 peruskoulunsa päättäneiden tyttöjen päättötodistuksen keskiarvo oli keskimäärin 8,25, kun pojilla vastaava luku oli 7,69. Vuoden 2022 Pisa-tutkimuksen mukaan tytöt saavuttivat paremmat Pisa-tulokset lukutaidossa ja luonnontieteissä. Luonnontieteissä tyttöjen ja poikien välinen osaamisero on Suomessa OECD-maiden suurin. Toisaalta taas ylioppilaskirjoituksissa englannin ja pitkän matematiikan ylioppilaskokeissa miehet pärjäävät tyypillisesti naisia paremmin. Tutkimustulosten perusteella kyseessä ei ole pelkästään lahtelainen ilmiö. Havainnot poikien ja tyttöjen koulumenestyksen eroista ovat olleetkin usean tutkimuksen kohteena viime vuosina.

Vaikka tytöt menestyvätkin keskimääräisesti poikia paremmin koulussa, on poikien suhtautuminen omaan suoriutumiseensa tutkimustulosten mukaan positiivisempaa. Yläkouluikäiset tytöt kokevat useammin vaikeuksia esimerkiksi kirjoittamisessa, lukemisessa ja laskemisessa, selviää vuoden 2023 ja 2025 kouluterveyskyselyistä. Näin tytöt kokevat siitä huolimatta, että tyttöjen lukutaitoa mittaavat testit osoittavat heidän tuloksensa olevan poikiin nähden parempia. Kansallisen koulutuksen arviointikeskuksen (KARVI) keväällä 2024 toteuttaman tutkimuksen mukaan kuudesluokkalaiset pojat ja tytöt pärjäävät matematiikassa yhtä hyvin, mutta pojat luottavat omiin taitoihinsa enemmän kuin tytöt.

Mikä vaikutus asenteella on koulumotivaatioon ja koulumenestykseen?

Helsingin ja Tampereen yliopistojen valtakunnallisen arviointitutkimuksen tutkijat ovat pitkittäistutkimuksessa selvittäneet, miten yhdeksäsluokkalaisten oppilaiden osoittama osaaminen ja koulunkäyntiin liittyvät uskomukset ovat

muuttuneet vuodesta 2001 alkaen. Tuoreen tutkimuksen mukaan moni oppilas ei koe koulunkäyntiä ja koulussa opittavia asioita yhtä tärkeiksi kuin samojen koulujen oppilaat aikaisempina vuosina. Koulunkäyntiin liittyvät uskomukset ja asenteet ovat muuttuneet huomattavan paljon kielteisemmiksi vuonna 2017 tehtyyn vastaavaan arviointiin verrattuna. Erityisen paljon on voimistunut usko sattuman merkitykseen koulumenestystä selittävänä tekijänä. Näin ajattelevat aiempaa useammin erityisesti pojat. Osin selittävinä tekijöinä tähän on esitetty korona-ajan vaikutuksia sekä epävarmuutta tulevaisuudesta nykyisessä maailmantilanteessa. Tutkijoiden mukaan asennemuutokset näyttävät selittävän osaltaan myös sitä, miksi osaaminen on laskenut niin paljon. Tutkimuksessa havaitut muutokset ovat olleet pääosin hyvin samansuuntaisia kaikissa pitkittäisseurantaan osallistuneissa kouluissa oppilaiden sukupuolesta ja sosioekonomisesta taustasta riippumatta. Oppilaiden väliset erot ovat kasvaneet sekä osaamisessa että uskomuksissa. Miten valtakunnallinen muutos näyttäytyy lahtelaisille oppilaille tehdyssä kouluterveyskyselyssä?

Kouluterveyskyselyn tulokset Lahdessa

Kouluterveyskyselyn tulokset vuosilta 2023 ja 2025 osoittavat, että Lahden perusopetuksessa pojat menestyvät monilla koulumenestyksen ja hyvinvoinnin osa-alueilla heikommin kuin tytöt. Erot näkyvät alakoulun (4.–5. lk) ja yläkoulun (8.–9. lk) oppilaiden vastauksissa.

Alakoulussa (4.–5. lk) vuonna 2023 kouluinnostusta koki 43 % pojista ja 51 % tytöistä. Vuonna 2025 pojilla kouluinnostus nousi 47 %:iin, mutta tytöillä se laski 48 %:iin. Vaikka ero kaventui, tytöt ovat edelleen hieman innostuneempia koulusta. Koulu-uupumusta koki 37 % pojista ja 48 % tytöistä vuonna 2023, mikä kertoo tyttöjen suuremmasta kuormituksesta. Vuonna 2025 luvut laskivat molemmilla: pojista 34 % koki koulu-uupumusta ja tytöistä 45 %, sukupuolten välinen ero kuitenkin säilyi.

Oppilaiden keskinäinen viihtyvyys luokassa oli pojilla 53 % ja tytöillä 52 % vuonna 2023, ja vuonna 2025 molemmilla 55 %, mikä kertoo myönteisestä kehityksestä. Näiden kyselytulosten perusteella emme tunnista väitettä poikien heikommasta kouluviihtyvyydestä, sen sijaan kouluinnostuksesta löytyy pientä eroa. Kokemus mahdollisuudesta keskustella aikuisten kanssa koulussa parani pojilla 57 %:sta 60 %:iin ja tytöillä 60 %:sta 63 %:iin. Tytöt kokevat edelleen enemmän saavutettavuutta aikuisiin.

Oppimisen ja koulunkäynnin tukea vuonna 2023 sai 4 % pojista ja 5 % tytöistä. Vuonna 2025 pojilla osuus nousi 6 %:iin ja tytöillä 7 %:iin, mutta molemmilla tasot ovat edelleen matalat. Erityisen huolestuttavaa on, että pojista 69 % koki paljon vaikeuksia lukemisessa, laskemisessa ja kirjoittamisessa vuonna 2023, ja osuus nousi 71 %:iin vuonna 2025. Tytöillä vastaavat luvut olivat 73 % ja 74 %. Vaikeudet ovat siis yleisiä sekä pojilla että tytöillä, mutta pojilla ne vaikuttavat enemmän koulumotivaatioon.

Yläkoulussa (8.–9. lk) kouluinnostusta koki vuonna 2023 pojista 18 % ja tytöistä 16 %, ja vuonna 2025 pojista 20 % ja tytöistä 17 %. Vaikka pojat näyttävät innostuvan koulusta hieman enemmän, kokonaisluvut ovat huolestuttavan matalia. Koulu-uupumus koki vuonna 2023 pojista 12 % ja 11 % vuonna 2025. Tytöistä koulu-uupumusta kertoi vuonna 2023 kokevan 15 % ja 13 %, vuonna 2025. Koulu-uupumustilanne näyttää siis tulosten perusteella hieman vähentyneen.

Yhteenvetona voidaan todeta, että vaikka tytöt kokevat enemmän koulu-uupumusta, pojat jäävät jälkeen kouluinnostuksessa, tuen saamisessa ja kokevat enemmän oppimisvaikeuksia. Vuoden 2025 tulokset osoittavat lievää parannusta molemmilla sukupuolilla, mutta pojat tarvitsevat edelleen kohdennettuja tukitoimia, erityisesti oppimisen haasteisiin ja koulumotivaation vahvistamiseen. Lahden perusopetuksessa on tärkeää jatkaa myös sukupuolten välisten erojen seuranta ja kehittää toimenpiteitä, jotka tukevat poikien koulupolkua kokonaisvaltaisesti.

Valtuustoaloitteen tehneen ryhmän huoli ja huomio ei ole uusi. Jo vuonna 2019 OPH 2.0 -ohjelman osana pilotoitiin uutta elinikäisen oppimisen ennakkointimallia Poikien oppimishaasteet ja ratkaisut -teemakokonaisuudessa. Muun muassa Kela, THL, yliopistot, puolustusvoimat, nuorisoalan toimijat ja opiskelijajärjestöt kutsuttiin mukaan selvitystyöhön. Pilotoinnissa katse suunnattiin vuoteen 2025 ja kysyttiin, mitä pitäisi tapahtua, jotta poikien oppimistulokset olisivat tähän mennessä parantuneet. Ryhmä totesi alkuun, että koska lapsen ja nuoren elämä ei rajoitu vain koulun seinien sisäpuolelle, ratkaisuja lähdettiin etsimään myös työelämän, vapaa-ajan, hyvinvoinnin ja terveyden, perhetaustan, alueellisten erojen ja sukupuoliroolien näkökulmista.

Eri teemoissa tuotetuista ratkaisuista analysoitiin yhdistävät tekijät ja näkökulmat, joista muotoutui lopulta kaksitoista oppimistuloksiin myönteisesti vaikuttavaa toimenpide-ehdotusta. Näistä toimenpide-ehdotuksista on vahvistettu ne kohdat, joihin perusopetuksessa voimme vaikuttaa:

- perheiden hyvinvointipalvelujen kehittäminen
- kansallisen vanhemmuusohjelman käynnistäminen
- tulevaisuususkon vahvistaminen**
- lukutaidon ja kielellisen osaamisen tukeminen**
- sukupuolittuneiden käytäntöjen murtaminen**
- monipuolisen harrastustoiminnan tukeminen**
- yhteistyöhön perustuvan toimintakulttuurin luominen**
- osallisuuden ja yhteisöön kuulumisen varmistaminen**
- sosiaalisten ja elämäntaitojen vahvistaminen koulussa**
- ohjauspalveluiden kehittäminen läpi elämänpolun
- hallitun digipelaamisen tukeminen
- koulujen toimintakulttuurin kehittäminen**

Miten Lahdessa on vastattu nyky-yhteiskunnan haasteisiin ja ilmiöihin?

Keskitymme seuraavassa nimenomaan peruskoulua koskettavien toimenpiteiden kuvaamiseen Lahden perusopetuksessa (aiemmasta tekstistä vahvistetut kohdat).

Tulevaisuususkon vahvistaminen

Tutkimustulosten ja peruskoulun tulevaisuustyö -hankkeen (Peruskoulun tulevaisuustyö -hanke 1.2.2024-31.12.2025 OKM 004:00/2024) tulosten mukaan tulevaisuususkon luominen on yksi keskeinen tekijä lapsen ja nuoren opiskelumotivaation vahvistamisessa, mutta myös merkittävä tekijä opintoihin sekä yhteiskuntaan kiinnittymisen kannalta. Epävarmasta ajasta huolimatta koulutuksen ja kasvatuksen tehtävänä on sekä tulevaisuususkon vahvistaminen että jokaisen lapsen vahvuuksien tunnistamiseen ohjaaminen. Tämä tarkoittaa Lahdessa paitsi turvallisessa ja kannustavassa oppimisilmapiirissä opiskelua, myös positiivisen pedagogiikan mukaista aikuisen ohjausta, vahvuuksien tunnistamisen opettelua sekä yhdessä toimimisen taitojen harjaannuttamista koulun arjessa. Oppilaantuntemuksen myötä opettajan tulisi huomioida eri tavoin oppivat oppilaansa käyttämällä monipuolisia ja oppilaita aktivoivia ja motivoivia opetusmenetelmiä.

Lukutaidon ja kielellisen osaamisen tukeminen

Lahden perusopetuksen yhtenä keskeisenä pedagogisena tavoitteena on ollut sekä lukutaidon että kielitietoisen opetuksen kehittäminen. Lukuvuonna 2024–2025 koko lukuvuoden kestävä MOK- oppimiskokonaisuus (monialainen oppimiskokonaisuus) toteutettiin lukutaitoa ja lukuintoa koululuokkiin teemalla. Koulut ideoivat satoja erilaisia tapoja toteuttaa lukuprojekteja, luokat täyttivät lukubingoja, johon merkitsivät kaikki erilaiset osallistumisen tavat. Tänä lukuvuotena kouluja on kannustettu osallistumaan valtakunnallisesti toteutettavaan Lukutaito-ohjelmaan, jonka tavoitteena on kaikenikäisten lukutaidon kehittyminen (Kansallinen lukutaitostrategia 2030).

Lisäksi Lahdessa toteutetaan edellisvuosien tapaan kirjaston kanssa yhteistyönä kirjavinkkauksia eri vuosiluokille, luokissa luetaan yhdessä ja erikseen kirjoja, mutta myös käsitellään ikäkauden mukaisesti monilukutaidon sekä kriittisen lukutaidon elementtejä. Erityisesti alakoulussa kartoitetaan vuosittain oppilaiden mekaanisen ja ymmärtävän lukemisen tasoa (digilukiseula). Niille oppilaille, joiden lukutaidon kehittymisestä on huolta, järjestetään tarvittavia tukitoimia ja tehostettua lukemisen harjoittelua. Omaehtoiseen lukemiseen vapaa-ajalla kannustetaan, mutta siinä parhaana tukena toimii koti sekä malli lukevasta aikuisesta ja yhdessä lukemisesta. Opetushenkilöstön kielitietoisien opetuksen kehittämiseen ja koulutukseen panostetaan edellisten toimien lisäksi myös kuluvana lukuvuotena. Kaikkia lapsia, mutta erityisesti poikia ja nuoria miehiä tulisi innostaa lukemiseen sekä lukutaidon merkityksen ja moninaisuuden ymmärtämiseen. Lukutaito kytkeytyy olennaiseksi osaksi oppimista ja koulupolkua: lukutaidon ongelmat heijastuvat oppimiseen. Perinteisestä yksin lukemisen perinteestä tulisi edetä yhteisöllisempään lukemisen kulttuuriin, jossa lukemisesta ja kirjoista keskustellaan.

Monipuolisen harrastustoiminnan tukeminen

Lahdessa toteutetaan Suomen harrastamisen mallia, jonka tavoitteena on, että jokaisella oppilaalla on mahdollisuus osallistua maksuttomaan harrastustoimintaan koulussa koulupäivän jälkeen. Kaikissa yläkouluissa Lahdessa toimivat koulunuorisotyöntekijät. Kolmella koululla liikuntaan kannustavat ja henkilökohtaista ohjausta antavat hankerahan mahdollistamana koulu-PT:t. Tämän lisäksi puhelinvapaa koulupäivä on tuottanut kouluille jo paljon ohjattua välikäritointia, jossa mm. pelit, liikunta- ja rentoutumisvälkät vuorottelevat. Koulupäivän liikunnallistamistyötä kouluissa jatketaan ja kehitetään edelleen. Tavoitteena on saada entistä useampi lapsi ja nuori tulemaan harrastustoimintaan mukaan. Nämä toimenpiteet tukevat osaltaan koulussa viihtymistä, osallisuutta ja hyvinvointia.

Sukupuolittuneiden käytäntöjen murtaminen

Työryhmän selvitystyön loppupäätelmänä oli, että sukupuoli on vain yksi erilaisia oppijoita erotteleva muuttuja. Oppimishaasteita koskevissa jatkotutkimuksissa tuleekin sen sijaan tehdä vertailevaa analyysia eri muuttujien vaikutuksista oppimiseen, jotta toimenpiteiden suuntaaminen ei perustuisi liiaksi ainoastaan poikia ja tyttöjä koskeviin stereotypioihin. Lahtelaisissa peruskouluissa on kartoitettu keväällä 2025 oppilaiden kokemuksia koulujen tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutumisesta. Näiden tulosten perusteella koulut ovat kirjanneet 1- 5 keskeisintä tavoitetta ja toimenpidettä tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseksi.

Tasa- arvoisen ja yhdenvertaisuuskokemukseen liittyy vahvasti myös ryhmään kuulumisen tunne, sekä arvostavan vuorovaikutuksen kokemus.

Näitä asioita harjoitellaan Lahdessa systemaattisesti jokaisella luokka-asteella. Opettajia on koulutettu tunne- ja vuorovaikutustaitojen ohjaamiseen. Koulutukset jatkuvat edelleen tulevien vuosien ajan, kunnes kaikki opettajat ovat koulutuskokonaisuuksiin päässeet osallistumaan. Valtuustoaloitteessa kannustetaan tuottamaan kouluihin enemmän roolimalleja, joiden avulla voitaisiin kannustaa poikia opinnoissaan. Rekrytoinneissa huomioimme aina hakijat, joilla katsomme olevan paras koulun tarvitsema osaaminen ja edellytykset tehtävän menestykselliseen hoitamiseen. Valitettavasti myös hakijoissa miehet ovat tällä hetkellä vähemmistössä.

Kaikkien lasten ja nuorten oppimista vahvistaa se, että oppilas tuntee kuuluvansa johonkin ryhmään tai yhteisöön ja yhteiskuntaan. Lahden perusopetuksessa 7. luokalla oman luokanvalvojan opettama Arjen taidot -oppimiskokonaisuus vahvistaa osaltaan ryhmään kuulumisen tunnetta, yhdessä toimimisen ja arvostavan kohtaamisen taitoja, mutta antaa myös oppilaalle tarpeellisia tietoja oppijan oikeuksista ja velvollisuuksista sekä yhteiskunnassa toimimisesta. Demokratiakasvatusta toteutetaan kouluissa toimivien oppilaskuntien ja luokkakokousten avulla. Tukioppilastoiminta tuottaa vertaistukea koulun arjessa.

Yhteistyöhön perustuvan toimintakulttuurin luominen, osallisuuden ja yhteisöön kuulumisen varmistaminen, sosiaalisten ja elämäntaitojen vahvistaminen koulussa sekä monipuolisen harrastustoiminnan tukeminen ovat koulumenestyksen edellytyksiin kirjattuja osa-alueita, jotka Lahden perusopetuksessa on vahvasti huomioitu ja tavoitteisiin kirjattu. Valtuustositomuksen mukaisesti perusopetuksessa kehitetään koulujen toimintaa ja toimintakulttuuria systemaattisesti, jotta lahtelaiset koulut ovat turvallisia ja yhdenvertaisia kouluja kaikille. Kaupunkistrategian kärkiohjelman kehittämistyössä panostetaan vahvasti lasten ja nuorten hyvinvointia edistäviin toimenpiteisiin.

Erilaisten näkökulmien hahmottamista voidaan tukea esimerkiksi vahvistamalla lasten ja nuorten medialukutaitoa sekä mahdollisuuksia osallistua aktiivisesti yhteisöjen toimintaan. On tärkeää, että lapset ja nuoret voivat kokea tulleen kuulluksi heitä koskevissa ratkaisuisissa. Perusopetuksessa osallisuuskasvatusta toteutetaan ja kehitetään johdonmukaisesti (oppilaskunnat, demokratiakasvatus, äänestys). Yksi merkittävä perusopetuksessa käytössä oleva toimintamalli on skidialogi, joka on kehitetty Lahdessa. Lisäksi on järjestetty valtuustoaloitedialogeja; esimerkiksi marraskuun alussa toteutettiin valtuustoaloitedialogeja, joissa jokaisesta koulusta kaksi oppilasta osallistui poliitikkojen kanssa käytyihin dialogikeskusteluihin.

Motivaatiotekijöiden huomioiminen ja opetuksen yksilöllistäminen

Oppimisen tuen uudistuksen lähtökohtana on käyttää koulussa monipuolisia oppimismenetelmiä, joilla kaikkien oppilaiden oppiminen turvataan. Tässä yhteydessä se tarkoittaa, että opettaja huomioi opetuksessaan myös muita vaihtoehtoisia opetusmenetelmiä, jotka tukisivat erityisesti poikien oppimista ja koulussa viihtymistä. Kilpailullisuus motivoi osaa lapsista. Kilpailullisuutta ja pelillisyyttä oppimisen menetelmänä voidaan lisätä koulupäiviin.

Valtakunnallinen opetussuunnitelman perustemääräys koulupäivien liikunnallistamisesta tulee luontaisesti ohjaamaan entistä toiminnallisempien ja

liikunnallisempien oppimismenetelmien käyttöön luokissa. Vaikuttava Move! -hanke ja siihen kouluista nimetyt liikuntakasvatusopettajat uudistavat yhdessä lahtelaista liikuntakasvatusohjelmaa ja tapoja toiminnallisuuden lisäämiseksi koulupäivän aikana.

Oppilaita motivoivien ja aktivoivien oppimismenetelmien lisäksi kouluissa on tarve aiempaa enemmän huolehtia siitä, että oppilailta vaaditaan tehtävien ja asioiden hoitamista loppuun saakka. Tästä asiasta kiinni pitäminen hyödyttäisi tutkimuksen mukaan erityisesti poikia.

Koulutuksen arvon palauttamisen lisäksi yhteiskunnassa tarvitaan koulutuksen ja oppimisen merkityksellisyyden esille tuomista. Suomessa kaikki saavuttava varhaiskasvatus ja maksuton perusopetus ruoka- ja opiskeluhuollon palveluineen tulisi nostaa myönteiseen keskusteluun jatkuvan arvostelun sijaan. Oppilaalta vaadittavien taitojen ja tietojen arviointia on jo selkeytetty Lahden opetussuunnitelmassa sekä arvioinnin käytänteissä. Yhä systemaattisemmin tulee oppilaille kertoa, mitä heiltä odotetaan, miten oppimisen taitoja opitaan ja miten hyvää oppimisen virettä ylläpidetään unen, liikunnan ja levon tasapainon avulla. On huolehdittava siitä, että ymmärrystä koulutuksen merkityksestä ja opintojen sisällöistä vahvistetaan rakentamalla yhteyksiä tiedonalojen välille.

Perusopetuksen oppilas kasvaa nyky-yhteiskunnassa, hänellä on perhe, ystävät ja harrastukset. Koululla on suuri merkitys oppimisessa, mutta niin on myös muilla edellä mainituilla tekijöillä. Kun pohditaan hyvinvointia, terveyttä tai sukupuolirooleja, koskettavat niihin liittyvät kysymykset niin koulumaailmaa kuin työelämää, vapaa-aikaa ja perhetaustaa. Poikien oppimishaasteisiin liittyvässä hankkeessa katsottiinkin alusta alkaen tarpeelliseksi kartoittaa poikien oppimishaasteita ja ratkaisuja myös muista kuin koulumaailman näkökulmasta. Sekä koulun että muista näkökulmista katsottuja yhteisiä ratkaisuehdotuksia olivat myönteiset esikuvat, oppimisen merkityksellisyys ja muut motivaatioon liittyvät tekijät, yhteisöllinen ja osallistava toimintakulttuuri sekä sukupuoleen liittyvien stereotyypioiden purkaminen ja sukupuolen

Sivistyslautakunta
Esityslista

nro 11

moninaisuuden tunnistaminen. Eräänä tarkastelukohteena oli myös osallistamisen vahvistaminen; yksinäisyyden vähentäminen ja poikien yksinäisyyden ominaispiirteiden tunnistaminen. Panostaminen varhaislapsuuden tukeen ja erityisesti varhaiskasvatukseen on yksi merkittävimmistä keinoista poikien oppimishaasteiden selättämiseksi.

Oppimismotivaation syntyminen, merkityksellisyyden kokemus ja valmius ponnistella toivotun tulevaisuuden eteen edellyttää vankkaa ohjausta ja tukea aikuisilta, mutta myös selkeän tavoitteen asettamista ja työtä sen eteen.

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto

Toimenpiteet

Lautakunta: kh

Kh: kv

Kv: ote perusopetuspalvelut

Liitteet

- 1 Kouluterveyskyselyn tulosten
- 9 koonti

Sivistyslautakunta
Esityslista

nro 11

Lahden kaupunki, Sivistyslautakunta, 18.11.2025

144

Tiedoksi merkittävät asiat

Päätös

Esittelijä

sivistysjohtaja Jämsén Virve

Päätösehdotus

Sivistyslautakunta merkitsee asiat tiedoksi.

Perusteluosa

Tiedoksi tuodaan seuraavat asiat:

- Sivistyslautakunnan alaisten viranhaltijoiden viranhaltijapäätökset ajalta:
31.10.-13.11.2025

- NOVU 2024 matkaraportti

Saapunut kirje:

- Lahden kaupungin vammaisneuvoston huolikirje 20.10.2025: Vammaisten
lasten iltapäivätoiminnan nykytilanne

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto

Toimenpiteet

-

Sivistyslautakunta
Esityslista

nro 11

Lahden kaupunki, Sivistyslautakunta, 18.11.2025

145
Muut asiat

Päätös

Esittelijä

sivistysjohtaja Jämsén Virve

Päätösehdotus

Sivistyslautakunta merkitsee asiat tiedoksi.

Perusteluosa

-

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto

Toimenpiteet

-

Sivistyslautakunta
Esityslista

nro 11

Lahden kaupunki, Sivistyslautakunta, 18.11.2025

146

Oppilaan määräaikainen erottaminen (salassa pidettävä)

4329/12.01.04.01/2025

Asia käsitellään salaisena perustuen viranomaisten toiminnasta annetun lain (621/1999) 24 §:n 1 momentin kohtaan 3.

Sivistyslautakunta
Esityslista

nro 11

Lahden kaupunki, Sivistyslautakunta, 18.11.2025

147

Tiedoksi merkittävät asiat (salassa pidettävä)

29/00.01.01.01/2025

Asia käsitellään salaisena perustuen viranomaisten toiminnasta annetun lain (621/1999) 24 §:n 1 momentin kohtiin 23 ja 25.